

36.11.2015

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi
jaana.walden@minedu.fi

Lausuntopyyntö 3.11.2015

Nuorisolain uudistaminen -työryhmän esitys uudeksi nuorisolaiksi

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa nuorisolain uudistaminen -työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi uudeksi nuorisolaiksi, joka korvaisi nykyisen nuorisolain vuodelta 2006. Työryhmän ehdotuksessa lain tarkoitusta koskevat säännökset korvattaisiin ajantasaisia tavoitteita koskevilla säännöksillä ja laissa olevaa nuorten ikämääritelmää tarkistettaisiin. Lakiin lisättäisiin säännökset lain soveltamisalasta, mahdollisuudesta perustaa etsivää nuorisotyötä varten rekisteri, valtionavustuksen myöntämisestä nuorisualan osaamiskeskuksien ja nuorten työpajojen toimintaan sekä mahdollisuudesta tehdä huumausainetestauksia nuorten työpajoilla. Valtion vastuuta nuorisopolitiikasta ja kunnan nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevia säännöksiä uudistettaisiin. Opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä toimivien valtion nuorisualan toimielinten tehtäviä tarkistettaisiin ja samalla niiden nimet muuttuisivat. Lisäksi nuorisualan järjestöjen valtionapukelpoisuutta ja valtionavustusten myöntämistä koskevia säännöksiä saatettaisiin ajan tasalle. Nuorisolain nojalla olisi tarkoitus antaa valtioneuvoston asetus nuorisotyöstä ja -politiikasta. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1.8.2016.

Valtiovarainministeriön lausunto

Esitysluonnoksen tavoitteina on mm. edistää nuorten osallisuutta, vaikuttamismahdollisuuksia ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa sekä yhteiskunnassa. Huomioon ottaen nykytilan arvio ja siinä esitetyt nuorten yhteiskunnallisen osallistumisen ja nuorten kasvu- ja elinoloihin liittyvät haasteet, esitys on tavoitteineen kannatettava. Se tukee nuorten monipuolisten vaikuttamistapojen kehittämistä eri hallinnon tasoilla. Tätä edistäisi mm. ehdotettu 22 §, jonka mukaan nuorille ja lapsille tulee tarjota mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa paikallista, alueellista ja valtakunnallista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Säännös koskisi sekä 7-29-vuotiaita sekä lisäksi 3 §:n määritelmän mukaisia nuoria eli alle 7-vuotiaita. Kuulemisen keinoja ei tarkemmin määriteltäisi, vaan tarkoituksena olisi täydentää ehdotetun lain, kuntalain ja

perusopetuslain osallisuuden edistämistä koskevia säännöksiä. Tämä jätettäisi mm. kunnille riittävää harkintavaltaa veloitteen toteuttamisessa. Pykälään sisältyisi myös viittaussäännös kuntalain 26 §:ään, jossa säädetään nuorisovaltuustosta tai nuorten vastaavasta vaikuttajaryhmästä. Viittaussäännöstä pidetään tarpeellisena, jotta nuorisolaista ilmenee nuorten osallistumis- ja vaikuttamiskeinojen ja -rakenteiden kokonaisuus.

Valtion ohjausjärjestelmää on viimeaikoina uudistettu mm. pyrkimyksenä vähentää hallinnon- ja toimialakohtaisia erillisstrategioita ja muita ohjelmia. Lisäksi tarkoitus on, että kunkin hallitusvaihdoksen yhteydessä erikseen harkitaan, mitkä linjausasiakirjat jäävät voimaan. Tämä huomiottaen esitetään harkittavaksi, että valtion nuorisopolitiikan ohjelman laadinnasta joka neljän vuosi ei säädettäisi lailla 5 §:ssä ehdotetulla tavalla. Näin ollen myös 6 §:ssä valtion nuorisoneuvostolle asetettavat tehtävät tulisi tältä osin muotoilla uudelleen.

Esitys ei lisäisi kuntien tehtäviä, vaan vahvistaisi kuntien mahdollisuuksia toteuttaa nuorisotyötä ja -politiikkaa paikalliset olosuhteet huomioon ottavalla tavalla. Kuntien tehtäviä ja veloituksia koskevat säännökset vastaisivat asiasisällöltään nykyisin sääntelyä. Tämä koskee mm. kunnan vastuuta nuorisotyössä ja -politiikassa (8 §), veloitetta monialaiseen yhteistyöhön (9 §), jossa pakollisena toimintamuotona säilyisi ohjaus- ja palveluverkosto sekä etsivää nuorisotyötä (10 §), joka säilyisi kunnille vapaaehtoisena tehtävänä. 12 §:ssä säädettäisiin kunnan oikeudesta ylläpitää rekisteriä, johon etsivälle nuorisotyölle luovutettavia tietoja voidaan merkitä. Pykälä on uusi, mutta rekisterin pitäminen olisi kunnille vapaaehtoista.

Lain lähtökohta, jonka mukaan siinä säädettäisiin lähinnä nuorisopolitiikan ja -työn tavoitteista eikä veloitettaisi jokaista kuntaa toteuttamaan nuorisopolitiikkaa samalla tavalla, on hyvä. Näin voidaan samanaikaisesti pyrkiä turvaamaan eri kunnissa ja alueilla asuvien nuorten yhdenvertaisuus sekä mahdollistaa paikalliset ratkaisut nuorisotyön käytännön järjestämisessä.

Esityksen 4 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että nuorisotyön ja -politiikan aluehallinnon tehtävistä vastaavat aluehallintovirastot, jotka toimivat läheisessä yhteistyössä kuntien kanssa. Tehtävistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Aluehallintovirastojen tehtäviin kuuluvat aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) 4 §:n § mom. mukaan nuorisotoimen tehtävät. Esitys ei tältä osin muuta nykytilaa. Esitykseen sisältyvää asetusluonnosta tulisi kuitenkin täsmentää siltä osin kuin se koskee aluehallintoviraston tehtäviä (esityksen sivu 87). Kohta ”*Aluehallintovirastolla on, sen mukaan kuin strategia-asiakirjoissa ja tulossopimuksissa sovitaan, seuraavia nuorisotoimialan ja nuorisopolitiikan tehtäviä*” tulisi muuttaa muotoon ”*Aluehallintovirastolla on seuraavia nuorisotoimialan ja nuorisopolitiikan tehtäviä*”. Strategia-asiakirjoissa ja tulossopimuksissa ei sovita mainituista tehtävistä, vaan tehtäville asetettavista tavoitteista. Lisäksi lauseen ”*Opetus- ja kulttuu-*

riministeriö hyväksyy aluehallinnon nuorisotoimen tulostavoitteet yhdessä aluehallintoviraston kanssa” sana ”hyväksyy” tulisi korvata sanalla ”määrittelee”. Tulossopimuksessa määritellään virastolle keskeiset toimintalinjat, tulostavoitteet ja yhteistyökysymykset.

Nuoria koskevaa ikämääritelmää ehdotetaan muutettavaksi siten, että nuoria olisivat 7-29-vuotiaat, kun nykyisin mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat (3 §). Esityksen mukaan nykyinen ikäraja on käytännössä osoittautunut osin epäselväksi eikä vastaa käytäntöjä, kun nuorisotyö kohdistuu lähinnä kouluikäisiin ja sitä vanhempiin. Muutoksella ei ole tarkoitus estää esim. nuorisojärjestöjä tarjoamasta harrastuksia myös alle 7-vuotiaille tai ohjata nuorisojärjestöjen itse määrittelemiä kohderyhmiä. Ikäraja toimisi kuntien valtionosuuden laskentaperusteena.

14 §:ssä säädettäisiin kuntien valtionosuudesta nuorisolain käyttötarkoituksiin. Nuorisolain toiminta rahoitetaan 14 §:n mukaan siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetään. Pykälä vastaisi nykyisäntelyä, mutta voimassa olevan lain säännös siitä, että valtionosuus tulisi käyttää voimassa olevan lain 7 §:ssä ehdotettuun toimintaan esitetään poistettavaksi. Siten kunnalla olisi jatkossa suurempi harkintavalta sen suhteen, mihin valtionosuus käytetään. Se tulisi kuitenkin käyttää ehdotetun lain mukaiseen toimintaan. Ikärajaan esitetty lakimuutos ei vaikuttaisi kuntien valtionosuuden kokonaismäärään. Koska valtionosuus maksetaan kunnille kunnassa asuvien nuorten lukumäärän mukaan, nuoren ikämääritelmän muutoksella voi kuitenkin esityksen mukaan olla vaikutuksia yksittäisen kunnan saamaan nuorisotyön valtionosuuteen. Tältä osin esityksessä ei tuoda esiin tarkempia taloudellisia vaikutuksia.

Ikämääritelmän muutos on sinänsä kannatettava, jos se selkeyttää nykytilannetta. Meneillään olevassa kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistamisessa tulisi kuitenkin selvittää sekä nuorisotyön että liikuntatoiminnan valtionosuuden mahdollista sisällyttämistä kunnan peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmään ja sen ikäryhmähintoihin. Mahdollisen siirron suurin vaikutus olisi, että ao. valtionosuudet olisivat jatkossa yleiskatteellisia, ei korvamerkittyjä tiettyyn käyttötarkoitukseen.

Esityksen taloudelliset vaikutukset jäävät varsin yleiselle tasolle. Myös yhteiskunnallisia vaikutuksia tulisi arvioida hieman tarkemmin mm. nuorten osallisuuteen ja vaikuttamiseen, vaikka vaikutukset tältä osin näkynevät osin vasta pidemmällä aikavälillä.

Valmisteilla olevilla sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksella, itsehallintoalueiden perustamisella sekä aluehallintouudistuksella on merkittäviä vaikutuksia kuntien rooliin sekä muuhun julkiseen hallintoon. Niillä voi olla vaikutuksia myös mm. aluehallintovirastojen tehtäviin. Sote-uudistuksen ja itsehallintoalueiden perustamisen osalta arvioidaan parhaillaan kokonaisuutena mm. sitä, millaisia vaikutusmahdollisuuksia kunnan ja toisaalta itsehallintoalueen asukkailla ja eri väestöryhmillä tulisi jatkossa olla ottaen huomioon kunnista itsehallintoalueelle siirtyvät

tehtävät. Näillä uudistuksilla voi siten olla vaikutuksia nuorisotyön ja -politiikan näkökulmista.

Ehdotus tulee käsitellä kuntalain (410/2015) mukaisesti kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa. Käsittely tulee myös mainita hallituksen esityksessä asian valmistelua koskevassa kohdassa.

Valtiosihteeri
kansliapäällikkönä

Martti Hetemäki

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Hannu Mäkinen

Tiedoksi

BO/Klimenko, HO/Nurmi, KAO/Nyholm